

Književna poročila.

Dr. Milan Škerlj: Menično pravo. Založba juridične fakultete v Ljubljani. V Ljubljani 1922. Str. 287. Cena 35 Din.

Kot pryo knjigo učbenikov je izdala juridična fakulteta v Ljubljani pričujočo knjigo. Iz potrebe učečega se dijaštva se je rodila ta knjiga, ki nam jo je pozdraviti takorekoč kot pričetek nove dobe v naši pravni literaturi. Prvč imamo pred seboj knjigo, ki obdeluje znanstveno celopanogo prava v našem domačem jeziku. In gotovo je to za slovensko pravno literaturo zgodovinski dogodek.

Ne nameravam pisati o knjigi izčrpne strokovne kritike, zlasti ne take, ki bi namenoma iskala slabih strani in jih pretiravala, dobre strani pa bi prezirala in s tem skušala zmanjšati avtorjeve zasluge, kar se pri nas dogaja tako rado. Lahko je brez posebnega strokovnega znanja kritiku knjigo raztrgati, težko jo je avtorju tudi z velikim strokovnim znanjem napisati. Zato predvsem poudarjam, da nisem pričakoval, da po tako kratkem obstoju naše mlade univerze dobimo knjigo, na katero smo lahko ponosni, ki je kot učbenik najmanj enakovredna učbenikom, po katerih smo se učili na starih nemških univerzah. Avtorjeva zasluga pri tej knjigi pa je tem večja, če upoštevamo, da tvori poučevanje meničnega prava šele v zadnjih par letih le podrejeno panogo njegovega delovanja, dočim je bila večina njegovega življenskega dela osredotočena na drugih poljih. In da se njegova zasluga oceni pravilno, treba upoštevati, da orje popolno ledino na polju slovenske juridične učne literature, da je prvi ki je ustvaril slovensko učno knjigo za pravnike in to kljub kratkemu času, mnogostranski zaposlenosti in drugim težkočam.

Knjiga je pisana kot učbenik. Ves material, ki je potreben za študij meničnega prava dijaku na univerzi, podaja knjiga popolnoma izčrpno. Nekaterikrat je knjiga morebiti preveč izčrpna. Tako izpolnjuje literarno vrzel preko naloge, ki si jo je stavila. V enaki ali tudi večji meri kakor dijaku na univerzi bo služila kot »ročna knjiga« meničnega prava za navedene vsakdanje potrebe juristu v praksi. Važnost knjige za slovenskega praktičnega jurista pa je podana zlasti še, ker se knjiga ne bavi le z avstrijskim meničnim pravom, ampak tudi z vsemi drugimi meničnimi zakoni, ki veljajo danes na ozemlju naše kraljevine.

Ne da bi hotel zmanjševati vrednost knjige, za katero je pravniški naraščaj avtorju lahko odkrito hvaležen, pa si dovoljujem pripomniti, da bi si v knjigi kot učbeniku v nekaterih ozirih zaradi večje preglednosti in nazornosti nekatere stvari želel drugače. Teh želj ne nameravam navajati podrobno, marveč hočem omeniti le nekaj primerov. Mnenja sem, da bi knjiga morala biti kot učbenik pisana manj abstraktno in da bi naj imela v onem delu, v katerem ima seznaniti dijaka z bistvenimi pojmi in s terminologijo meničnega prava, več poljudnih praktičnih vzgledov. Knjiga

pričenja z definicijo menice, s terminologijo, s službo menice v gospodarstvu in z meničnim kurzom, govori potem o postanku menice. Sledi nato četrto poglavje o menični spsobnosti in o zastopstvu pri meničnih izjavah, na kar se v petem poglavju govori o vsebini in obliki menice. Komur so osnovni pojmi meničnega prava že znani, tega ta razdelitev ne moti. Drugačna pa bi morala biti ta razdelitev v knjigi, ki naj s temeljnimi pojmi šele seznani osebo, ki o menici nima še nikakršnih pojmov. Z definicijo menice in terminologijo na čelu knjige temu ni mnogo pomagano, ker vse to more razumeti šele potem, ko je predelal tudi poglavje o postanku, o vsebini in obliki menice. Ker pa je naravno, da di ak prične študij na prvi strani knjige, sem mnenja, da bi se temu prihranilo nekaj časa in napora ter dobre volje, če bi učenik pričel s poljudno pisanim poglavjem o postanku, o vsebini in obliki menice. V to poglavje na čelu knjige bi spadalo primerno število praktičnih vzgledov. Šele, ko dobi učenec jasen pojem o bistvu menice, ki ga na podlagi abstraktne definicije dobi le težko, mu je lažje razumeti to, kar stoji na čelu pričujoče knjige. V naslovu devetega poglavja bi bilo, ako naj ostane razdelitev knjige neizpremenjena, poleg pravic meničnih upravičencev poudariti pač tudi dolžnosti, katerim mora menični upravičenec zadostiti, da si varuje svoje menične pravice. Materija bi bila za učenca mnogo preglednejša, če bi se to eno poglavje delilo v dve: v eno, ki govori o meničnih upravičencih in njihovih pravicah, in v drugo, ki govori o formalnih aktih, ki jih mora menični upravičenec izvršiti, da si varuje svoje pravice, oziroma o dolžnostih meničnega upravičenca. Enako bi bilo poudarjati v naslovu § 51 dolžnost meničnega upravičenca, kdaj se akcept mora zahtevati poleg pravice, zahtevati akcept. Iz istega razloga, namreč iz večje nazornosti in lažjega umevanja bi naj določbe o duplikatih in kopijah ne spadale v samostojno štirinajsto poglavje na koncu knjige za menično obogatitveno tožbo, ampak naj bi tvorile v pričetku knjige del poglavja o vsebini in obliki menice. Zaradi hitrejšega umevanja naj bi se naslov enajstega poglavja glasil »Prestanek menične zaveze in meničnih pravic«. Dejstvo, da v tem poglavju tvorita zastaranje in amortizacija dva posebna paragrafa, dočim so vsi drugi načini prestopa meničnih zavez in pravic obdelani skupno v enem paragrafu, preglednosti in nazornosti knjige ne služi in nima logične utemeljitve.

Glede jezika bi se tu pa tam posamezne izraze in stavke želel drugačne. Toda če pomislimo, da knjiga v našem jeziku na svojem polju orje ledino, da je terminologija kakor sploh vsa materija meničnega prava nekaj, kar nima prav nikakih korenin v duhu in jeziku našega naroda in da je bil avtorju na razpolago zelo kratek čas, moramo jeziku v splošnem izreči priznanje. Koncem poudarjam še enkrat, da vrline knjige daleč nadkriljujejo pomanjkljivosti, katerih sem se mimogrede dotaknil, da je knjiga taka, da je avtor na njo lahko ponosen in da je želeli, da tudi za druge panoge skoro izidejo enakovredni učbeniki.

Dr. H—n.

Dr. Dragutin Arandjelović i dr. Dušan M. Subotić: Uredba o ubrzavanju rada kod sudskih i islednih vlasti sa izmenjenim zakonskim teksto-

vima i sa načelnim obaveznim odlukama Kasacionog Suda. (Praktični uputi). Beograd. Knjižar izdavač Geca Kon 1922. Str. 223.

V naslovu označena uredba (z dne 22. junija 1921) je postala že v vidovdanski ustavi — brez nadaljnega — zakon (Glej čl. 130, 2. odst.). Velja pa po svojem 64. članu za teritorij prejšnje kraljevine Srbije v celoti za ostale kraje kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev pa le glede po'edinih njenih določb onih srbijanskih zakonov, ki se v teh krajih uporabljajo in so po tej naredbi prizadeti. Povrh pravi še čl. 62, da so vse določbe, ki so obsežene v zakonih, katere zadene ta uredba, razveljavljene, kolikor nasprotujejo uredbenim določbam. Tako pridemo do zakonite veljavnosti te uredbe, kolikor izpreminja **splošni del srbijanskega kazenskega zakona**, ki je pri nas kot proširjen zakon upošteven, če gre za delikte iz glave IX. in X. srb. k. z.

Iz teh vidikov nam je dobro došla knjiga gori navedenih dveh avtorjev, od katerih je prvi profesor civilnega prava na beograjski univerzi, drugi pa sodnik kasacijskega sodišča v Beogradu in znan kriminalist. Z združenimi močmi sta nam podala, kakor naslov sam pove, praktična uputstva, torej podobno knjigo, kakor so bile **Schauerjeve** izdaje avstrijskih zakonov, samo brez motivov, — saj teh v naši zakonodaji ni tiskanih.

Knjiga ima 3 dele. **Prvi** prinaša tekst uredbe z opazkami, kje so določbe, na katere je uporabiti to uredbo. Tu bi takoj pripomnili, da razen čl. 1 in 3, ki se nanašata na splošni del srb. k. z. (§ 50 in § 64.), in čl. 4, ki se tiče zakona o zaščiti sigurnosti v državi z dne 2. avgusta 1921 ni nobenih specialnih določb, ki bi prihajala v poštev za Slovenijo. So pa določbe, ki se tičejo n. pr. porotnikov (glede dnevnic ali neprihoda), ki bi jih po golem tekstu uporabili lahko tudi na naše porotnike. Ali po uvrstitvi in splošni ideologiji te uredbe, ki je pravcati pester kup najheterognejših izmenjav, pa gotovo ne. Na tem stališču stojita po vsej pravici tudi avtorja.

Drugi del knjige prinaša nove zakonske tekste raznih zakonov — vseh je ravno dvanaest —, kakor se glase vsled izpremembe po tej uredbi, tretji del pa obsega šestero doslej izšlih načelnih določb kasacijskega sodišča v Beogradu, od katerih pa se nobena ne tiče tistih partij, ki bi veljale za nas v Sloveniji.

Delo obeh avtorjev je za srbijanske praktične juriste spričo svoje popolnosti in zanesljivosti gotovo velike važnosti. Nas pa osvedočuje, kako čudno (da ne rečemo kaj hušega) se je pri tej uredbi postopalo . . . V členu 63 je namreč rečeno, da ima, če bi se pokazala nejasnost ali različno pojmovanje glede primene te uredbe, minister pravde pravico, da zahteva načelno odločbo obče sednice kasacijskega sodišča (scil. v Beogradu, ker dne 22. junija 1921 drugega sodišča tega imena v celi državi ni bilo in ker se govori sploh le o srbijanskih sodiščih). To mnenje pa veže vsa sodišča. Ravnotako pa ta obča sednica izda tudi odločbe v primerih, ki niso »ovim zakonom predvidjeni, a u duhu odredaba

propisanih ovom uredboj za slične slučajeve, pa će i te odluke za sudove biti obavezne.»

Tako smo prišli teoretično do položaja, da more glede tistih — sicer redkih določb splošnega dela srb. k. z., ki veljajo tudi za Slovenijo, dajati — če treba — obvezno interpretacijo, da celo eventualna dopolnila, ki »legis habent vigorem«, — kasacioni sud v Beogradu, tudi za Slovenijo, da za vse prečane!! K sreči ni povoda misliti, da bo tudi v praksi prišlo do izvajanja te imenitne pravice kasacijskega sodišča v Beogradu... Dr. Metod Dolenc.

Živojin Perić: *L' Indépendance et la Guerre on la Dépendance et la Paix. Posebni odtis iz »Revue Mensuelle« št. 254, oktober 1922. Str 1—7.*

Znano je, da je zamisel udruženja vseh narodov v višjo enoto zelo starega izvora in da se ta ideja pojavlja vedno iznova v časih krvavih svetovnih konfliktov. Tako je jela že med svetovno vojno nanovo poganjati pacifistična literatura, ki je dosegla zlasti sedaj, ko se je ustanovilo društvo narodov, ogromno število knjig in razprav. Pisatelji raznih svetovnih naziranj in političnih strank skušajo podati moralne temelje za obstoj in praktične predloge za uspešno delovanje tega udruženja, tako da je težko povedati o tem problemu še kaj originalnega. Vendar sem s posebnim zadovoljstvom čital označeno razpravo beogradskega profesorja Živojina Perića.

Originalnost te ravno tako kratke kakor duhovite študije je ravno v tem, da noče biti originalna, opozarjajoč samo na starodavne in vendar vekovečne moralne temelje pacifistične misli. Nesreča človeštva je, pravi pisatelj, da ne zna pravilno birati med alternativo postavljeno v naslovu razprave. Svoboda in neodvisnost morate voditi k vojni. Teorija o suverenosti narodov mora uveljavljati tudi med narodi biološki zakon o boju sile proti sili, kajti suverena, t. j. svobodna država je sila in vsaka sila ima tendenco razširiti se v prostoru in času. Suverena država stremi za tem, da razširi svojo suverenost na vso zemljo, ker pa pri tem srečava druge države, ki imajo isto tendenco, se mora razvneti boj. Tudi sistem takozv. evropskega ravnotežja ni mogel preprečiti vojne; naravno, ker je obstal iz dveh svobodnih in neodvisnih koalicij, ki sta si nasprotovali kakor sila sili. Ta sistem je sicer obvaroval Evropo vojne za več kot 40 let; toda s tem večjo strastjo in krutostjo je na to razsajala svetovna vojna. Sistem ravnotežja je le pomnoževal napake onega sistema, katerega je hotel popraviti. Sovražne sile so bile grupirane, tako da je veliko število držav bilo nujno zapletenih v vojno. Če hočemo res mir, potem ne smemo dopuščati večjega števila sil kot eno. Ta edina sila, edina prava država naj bo društvo narodov; njemu včlanjeni narodi seveda ne morejo biti svobodni in neodvisni; vsak narod mora žrtvovati nekoliko svobode in neodvisnosti, da bo živel v miru. Tako so narodi pred alternativo: svoboda in vojna na eni strani — odvisnost in mir na drugi strani.

Pred isto alternativo so stali posamezni ljudje: življenje v popolni svobodi in neodvisnosti ali pa življenje v državi, v urejeni odvisnosti, ki štiti slabe pred močnimi.

Ideja društva narodov, ali bolje rečeno, e n e svetovne države počiva na ideji miru in ljubezni med ljudmi. Oznanjajoč te dve večni ideji, ki sta atributa Božanstva, je Jezus Kristus prvi zasnoval zamisel univerzalne človeške družbe, ki je identična z mirom in ljubeznijo do bližnjega. Zdelo se je, da je pozabila svetovna vojna obsodbo in pogubo Krista; kakor na novi Golgoti je bila križana njegova ideja ljubezni in miru. Toda tisti, ki so tako mislili — in to so bili zlasti skeptiki in teoretiki vojne, ki so jo smatrali kot sredstvo za odrešenje — morajo danes spregovoriti svoj »pec-cavi«. Zakaj ravno svetovna vojna je pokazala, kam pride človečanstvo, ako se oddaljuje od miru in ljubezni. Brez kazni se ne krši princip vseh principov, kristjanska ideja, ki pomenja odpoved egoizmu, dematerializacijo in spiritualizacijo človeka. Le dematerializirani ljudje so enaki, enaki tudi iz ekonomskega vidika.

Vse velike ideje, ki prevevajo posebno po velikih katastrofah človeka, najdemo torej v Kristu in vsi apostoli pacifizma in enakosti ne storé nič drugega nego da oznanjajo to, kar je povedal že pred 20 stoletij veliko bolje Jezus Kristus; pri njih ne najdemo nič novega, kvečjem ambicijo izlagati svoje ideje kot nove. Toda On jim bo odpustil to slabost; njemu je glavno uresničenje ideje v dobrobit drugih. Ta totalna žrtev svoje osebe v korist IDEJE je tudi znak, da Kristus ni bil človek. — S tem konča ta z globokim etičnim in religioznim čutom pisana razprava.

Dr. Leonid Pitamic.

Zbirke zakonov VIII. snopič. V Ljubljani 1922. Založila Tiskovna zadruga. Cena 5. Din. Str. 51. Ta snopič, ki je ravnokar izšel, prinaša: Zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih. Zakon o volilnih imenikih. Zakon o ministrski odgovornosti ter Zakon o izpremembah v zakonu o občih upravi.

Arhiv (Beograd) ima v br. 3, 4 in 5 pete knjige: Dr. Novaković: Dr. Milenko M. Vesnić; Dr. D. M. Subotić: Ideja odmazde u kaznenom pravu; D. Gj. Tasić: odgovornost države po principu enakosti tereta XIV., XV. Lj. Radovanović: Objektivna administrativni spor; A. Jeglič: Državni tužilac; D. Č. Marković: Poštenje i moral u pravu; Dr. Gj. Tasić: O uredbodavnoj moći izvršne vlasti po Vidovdanski ustavi (čl. 94); Dr. Sr. Zuglia: Kumulacija tužbi i nadležnosti suda po građanskom parničnom postupku za Vojvodinu; J. Stefanović: Nadležnost državnog Saveta po tužbama u administrativnim sporovima o rešenjima pokrajinskih uprava; Dr. D. Arandjelović: Garantna pisma. 4. št. prinaša Dr. Sagadinovo oceno Pitamičeve razprave »Ustava in zakon«, ki je izšla v 1. lanski št. *Slov. Pravnika*, 5. št. pa oceno iste razprave od D. Tasića.

Mesečnik (Zagreb), zadnji številki letnika 1922: D. E. Miler: Osnova zakona o sudskom postupku u krivičnim djelima od godne 1921; D. Fr. Milobar: Poslije neuspjeha proletarskih revolucija; D. Sr. Zuglia: Nekoliko

primjedbi za primijenu uredbe br. 23029—23172 od 25. lipnja 1921, o privremenoj izmjeni pojedinih pravila građanskoga parničkoga postupnika za Vojvodinu; D. F. Brajković: Potpada li uredovna svjedočba o združnom kućegospodaru biljegovini? D. P. Lapčević: Jedna pogriješna praksa.

Pravni vestnik (Trst). Številki 11. in 12.: Dr. Leopold Heyrovsky: D. H. Tuma: Kolektivna pogodba: Raba slovenskega jezika na istrskih sodnijah; Dr. St. Lapajne: Haaški procesni dogovor.

Pravnik (Praga). 12. št. lansk. letnika: Dr. J. Zelenika: Novelizacija in reforma zapuščinskega postopnika; Dr. S. Heudrih: Uporaba tesnopisa pri zapisnikovanju. Prva številka novega letnika prinaša: Dr. A. Maklecov: Novodobni razvoj kazenskega zakonodajstva na Ruskem; Dr. A. Hobza: Publikacija in veljavnost mirovnih pogodb v Čehoslovaški republiki; Dr. J. Hoetzel: Meje naredbodajne moči temeljem češkoslovaške ustavne listine.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca januarja 1923.

— (Kronika društva Pravnika.) V zadnjih dveh mesecih je priredilo društvo še tri diskusije o načrtu kazenskega zakonika. Predavala sta gd. dr. Krivic dne 15. decembra 1922 o »Silobranu in nujni sili« in gd. dv. sv. dr. Škerlj dne 20. decembra 1922 ter 13. januarja 1923 o »Načrtu kazenskega zakonika in prometnem pravu«. Dr. Škerlj je obranaval v teh dveh predavanjih goljufijo in nečedno tekmo. — Ker se je odbornik in član terminološkega odseka drž. sv. Iv. Škarja izselil iz Ljubljane, je odbor sporazumno z društvom za humanistične vede v Ljubljani naprosil znanega slavista gda prof. dr. Antona Breznika, da stopi v odsek. Dr. Breznik je članstvo prevzel. — Odbor je končno sklenil, da izhajaj Slovenski Pravnik v letu 1923 kot dvomesečnik na štirih polah. Zadnja pola naj prinaša samo odločbe stola sedmorice. Ker se bo dala ta pola izločiti in posebej vezati, bo s tem ustrezno brezdvomno naročnikom. Pričujoča številka je že urejena na ta način.

(Osebnosti.) S kraljevim ukazom sta bila postavljena dr. Vilko Baltič za velikega župana ljubljanske oblasti in dr. Miroslav Ploj za velikega župana mariborske oblasti. — Imenovan je bil dosedanji načelnik oddelka ministrstva pravde v Ljubljani dr. Janko Babnik za predsednika višjega deželnega sodišča v Ljubljani, dvornosodni svetnik dr. Milan Škerlj pa postavljen za upravitelja oddelka ministrstva pravde. Dalje sta bila imenovana avskultanta Josip Rus in dr. Stanko Žitko za sodnika za okrožje. — Iz upravne službe: vl. konc. Adolf Morić je imenovan za vladnega komisarja; premeščeni so vladni svetnik Anton Mencinger v Ljubljano, vladni tajniki dr. Peter Vavpotič v Radovljico, dr. Josip Hubad v Ljutomer, Ciril Poklukar v Konjice,